

Asia: VN/21366/2020

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus sanomalehtien määräaikaista jakelutukea koskien

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtioneuvoston asetusluonnos sanomalehtijakelun tukemisesta

Yleistä

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom katsoo, että ehdotettu sanomalehtien jakelutuki on tärkeä ja perusteltu tiedonvälityksen turvaamiseksi murroskaudella siirryttäessä digitaalisiin palveluihin.

Fyysisten lehtien ja kirjeiden määrät ovat laskeneet merkittävästi ja tämän kehityksen ennakoidaan kiihtyvän. Viisipäiväisen jakeluverkon ylläpitäminen yleispalvelukirjeiden jakelua varten on muodostumassa kalliiksi ja tehottomaksi. Yleispalvelukirjeiden jakelupäivien vähentäminen johtaisi todennäköisesti käytännössä siihen, että sanomalehtien varhaisjakelun ulkopuolelle jäävillä alueilla ei jatkossa olisi mahdollista saada yli kolme kertaa viikossa ilmestyviä sanomalehtiä niiden ilmestymispäivänä. Tästä syystä Liikenne- ja viestintävirasto Traficom kannattaa väliaikaista sanomalehtien jakelutukea turvaamaan murrosvaiheen tiedonvälitystä.

Tukea esitetään väliaikaiseksi. Tukimallin tulisi siksi olla kaikkien osapuolien suhteen hallinnollisesti riittävän kevyt, jotta vältytään mittavilta investoinneilta tuen jakamista tai hakemista varten tarvittaviin rakenteisiin. Tarve kolmipäiväiseen kirjejakeluun siirtymiseen on välitön ja siksi myös tukea tarvitaan markkinoilla mahdollisimman nopeasti. Myös tämä puoltaa hallinnollisesti riittävän kevyen ja tarpeetonta viivettä aiheuttamattoman tukimallin valintaa.

Vaikka jaettavien kirjeiden ja lehtien määrät laskevat, jakelumarkkinat kuitenkin tietyissä segmenteissä kasvavat ja kehittyvät. Pakettimarkkinat ovat kasvaneet Suomessa kuten muuallakin maailmassa nopeasti ja pandemia on osaltaan merkittävästi kiihdyttänyt kasvua. Pakettijakelussa hyödynnetään osin lehti- ja kirjejakelussa käytettyä jakeluinfraa ja tämän kehityksen voidaan olettaa jatkuvan. Jakelumarkkinassa toimii runsaasti eri kokoisia ja eri kehitysvaiheessa olevia yrityksiä. Tästä syystä tukimallia koskevien säännösten valmistelun yhteydessä olisi tärkeää pyrkiä minimoimaan julkisen tuen mahdollinen häiriö markkinalähtöisesti kehittyville jakelumarkkinoille.

Tuettavat sanomalehdet ja tukikelpoinen jakelutoiminta

Asetusluonnoksen määritelmiä koskeva 3 § sisältää myös sanomalehden määritelmän. Säännös määrittää sen, mitkä sanomalehdet olisivat tukikelpoisia jakelukustannusten osalta.

Sanomalehtien kustantajien, sanomalehtien tilaajien sekä kilpailutukseen osallistuvien jakeluyhtiöiden kannalta olisi keskeisen tärkeää tietää, olisivatko kaikki kriteerit täyttävät sanomalehdet tukikelpoisia koko maassa vai onko tuki rajoitettu esimerkiksi vain kullakin kilpailutusalueella ilmestyviin lehtiin.

Asetuksen jatkovalmistelussa olisi siksi vielä tärkeää varmistaa, että jakelutukeen oikeutetut sanomalehdet määritellään mahdollisimman yksiselitteisesti.

Sanomalehtien jakeluprosessi painotalosta lehtien lukijalle koostuu useista eri vaiheista, kuten sanomalehtien keräilystä painotaloista tai muusta sovitusta paikasta, selvityksestä, lajittelun eri vaiheista sekä jakelun ulkotyöstä. Avustuskelpoisten kustannusten arvioinnin sekä mahdollisimman läpinäkyvän tuen kilpailutusprosessin kannalta olisi keskeisen tärkeää määritellä, mitkä osat jakeluprosessista sanomalehden kustantajalta sanomalehden tilaajalle kuuluisivat jakelutuen piiriin. Asetusluonnosta olisi keskeisen tärkeää vielä tältä osin täsmentää.

Jakeluaika

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että tuettu jakelu tulisi toteuttaa varhaisjakeluna. Jakeluajasta olisi ehdotuksen mukaan mahdollista poiketa Traficomien päätöksellä, mikäli varhaisjakelu olisi joillakin alueilla mahdotonta.

Traficom pitää tärkeänä, että asetuksen jatkovalmistelussa käydään vielä keskusteluja markkinatoimijoiden kanssa siitä, olisiko kaikkien yli kolme kertaa viikossa ilmestyvien sanomalehtien varhaisjakelu ylipäänsä mahdollista pääosalla kaupallisen varhaisjakeluverkon ulkopuolisista alueista. Näiden keskustelujen pohjalta olisi hyvä arvioida vielä varhaisjakelua koskevaa velvoitetta. Varhaisjakelua koskeva vaatimus saattaa johtaa siihen, että poikkeuspäätöksiä jouduttaisiin tekemään valtaosalla kilpailutusalueista, mikä johtaisi tehottomaan ja tarpeettoman raskaaseen tukiprosessiin sekä tuen hakijoille että tukea myöntävälle viranomaiselle.

Kilpailutus

Kilpailutusta koskevat säännökset ovat keskeisen tärkeitä avoimen ja läpinäkyvän sekä tehokkaan kilpailutusprosessin läpiviemiseksi. Traficom pitää tärkeänä, että kilpailutusta koskevat säännökset ovat mahdollisimman kattavat, selkeät ja yksiselitteiset.

Kilpailutusta koskevien säännösten jatkovalmistelussa olisi vielä tärkeää varmistaa, että asetus sisältää riittävät säännökset kilpailutuksen tehokkaan ja läpinäkyvän toteutuksen kannalta. Jatkovalmistelussa olisi tärkeää myös täsmentää sanomalehtien jakelutukea koskevien säännösten suhde muuhun lainsäädäntöön, erityisesti hankintalainsäädäntöön.

Tuen riittävyyden varmistaminen

Asetusluonnoksessa ehdotetaan, että mikäli jakelutukeen osoitettu määräraha ei riitä tukeen kaikilla kilpailutusalueilla, tuki kohdennetaan alueille, joilla arvioidaan olevan eniten sanomalehtien varhaisjakelutilauksia.

Asetuksen jatkovalmistelussa olisi vielä hyvä täsmentää ehdotetun mallin suhde tuen maksatusta koskevaan sääntelyyn. Ennakkomaksuun ja tukikauden päättyessä täsmäytettävään loppusuoritukseen perustuva maksatusmalli ei mahdollista tuen maksamisen ja julkisen palvelun veloitteen keskeyttämistä.

Jatkovalmistelussa olisi myös tärkeää selkiyttää sääntelyn suhde ehdotettuun postilain säännökseen, jonka mukaan Traficom voisi tietyissä tilanteissa asettaa yleispalvelun tarjoajalle veloitteen viisipäiväiseen kirjeiden jakeluun. Mikäli säännöstä olisi tarkoitus soveltaa myös tilanteissa, joissa tukeen osoitettu määräraha ei riitä kaikille kilpailutusalueille, tulisi postilain säännöstä ja perusteluja vielä tältä osin täsmentää. Lähtökohtaisesti olisi kannatettavaa kehittää tukimallin eri osa-alueita

niin, että tarkoitukseen varattu rahoitus riittäisi kattamaan tukikelpoisen jakelun mahdollisimman kattavasti eri puolilla maata tavoitteen mukaisesti.

Lopuksi

Liikenne- ja viestintävirasto on kommentoinut postilakiin ehdotettuja, sanomalehtien jakelutukeen liittyviä säännöksiä lausunnossaan hallituksen esitysluonnoksesta postilain muuttamiseksi.

Traficom tekee mielellään yhteistyötä asetusluonnoksen jatkovalmistelussa ja toimittaa tarpeen mukaan lisätietoa.

Saari Merja